

PAPIESKI INSTYTUT STUDIÓW KOŚCIELNYCH

Zespół nr 35

**Kolekcja Kazimierza Kucharskiego
1942-1944**

Inwentarz

Opracowała dr Lidia Potykanowicz-Suda

Warszawa 2025

Wstęp

Kazimierz Kucharski urodził się 30 listopada 1894 r. w Starej Wsi. Tam też w 1910 r. wstąpił do nowicjatu jezuitów. W 1922 r. przyjął święcenia kapłańskie. W latach 1925-1928 studiował literaturę polską na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie (w 1936 r. uzyskał doktorat z tej dziedziny) i równocześnie uczył w szkołach jezuickich w Chyrowie, Pińsku i samym Wilnie. Poza posługą kapłańską i wychowawczą młodzieży akademickiej angażował się w różne dzieła charytatywne. Za swoją działalność na rzecz społeczności wileńskiej w 1938 r. otrzymał Złoty Krzyż Zasługi. Zaraz po wybuchu II wojny światowej, we wrześniu 1939 r., zorganizował Towarzystwo Samopomocy Obywatelskiej udzielające wsparcia uchodźcom z zachodnich i centralnych dzielnic Polski. Miesiąc później z własnej inicjatywy, wraz z dwoma klerykami, założył i prowadził tzw. biuro legalizacji zajmujące się wytwarzaniem fałszywych dokumentów dla osób zagrożonych aresztowaniem. Włączył się w konspiracyjny ruch niepodległościowy współtworząc w grudniu 1939 r. Związek Walki Zbrojnej Oddział Wilno. W kwietniu 1941 r. został aresztowany przez NKWD i wywieziony w głąb Rosji. Po tzw. amnestii (układ Sikorski-Majski) opuścił z Armią Andersa „niełudzką ziemię” i dotarł na Środkowy Wschód. W latach 1942-1943 przebywał w miejscowości Khanaquin (Irak), a później w Gederze (Palestyna). Był m.in. kapłanem w Centrum Wyszkożenia Armii (CWA), które podlegało najpierw Armii Polskiej na Wschodzie, a pod koniec 1943 r. weszło w skład Bazy 2 Korpusu Polskiego (2 KP). Prawdopodobnie w kwietniu 1944 r. wraz z CWA przybył z Egiptu do Włoch i pozostał w obozie Bazy 2 KP w San Basilio koło Bari, pełniąc funkcję proboszcza 7 Zapasowej Dywizji Piechoty (uzupełnienie 2 KP). Służbę w Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie ukończył w stopniu majora. Później w latach 1947-1949 pracował w Sekcji Polskiej Radia Watykańskiego. Jednak rozwijająca się szybko gruźlica uniemożliwia mu dalszą aktywność. Zmarł

1 października 1956 r. w sanatorium Bassano del Grappa koło Wenecji.

Na kolekcję o. Kazimierza Kucharskiego SJ, przechowywaną w Papieskim Instytucie Studiów Kościelnych, składają się liczne fotografie i dwie pamiątki rzeczowe. Zgromadzone zdjęcia niestety nie były opisane. Jedynie na kilku widniała informacja o dacie i miejscu ich wykonania. Brak też było danych o osobach uchwyconych w kadrze. W związku z powyższym klasyfikację fotografii na grupy tematyczne, a następnie ich systematyzację i opis dokonano głównie na podstawie obrazu oraz pojedynczych adnotacji na odwrocie fotografii i literatury przedmiotu. Ustalono, iż zdjęcia pochodzą z okresu pobytu o. Kucharskiego na Środkowym Wschodzie w

latach 1942-1944 (przyjęto obowiązującą w czasie II wojny światowej brytyjską terminologię wojskową, w ramach której obszar obecnie określany jako Bliski Wschód nazywano Środkowym Wschodem). Stąd też przy opisie wielu fotografii, wobec braku jakiegoś punktu odniesienia dotyczącego miejsca i czasu ich wykonania odnotowywano, że przedstawiają one zdarzenia na Środkowym Wschodzie na przestrzeni wspomnianych lat. Niektóre fotografie udało się szerzej opisać. Przykładowo na jednym ze zdjęć z dużym prawdopodobieństwem rozpoznano o. Kucharskiego (sygn. 33). Zaś lakoniczne słowo „Barbara” na odwrocie kilku fotografii pozwoliło zidentyfikować grupę osób jako prawdopodobnie słuchaczy kursów, szkół junackich oraz wychowawców z obozu wojskowego z miejscowości Barbara w Palestynie (sygn. 20-23). Na dwóch innych - bez większych wątpliwości - zidentyfikowano kapelana o. Adama Studzińskiego OP, późniejszego bohatera spod Monte Cassino (sygn. 4-5).

Zachowane i opisane fotografie składają się na fragment niezwyklej odysei Polaków, których „szlak nadziei” do wolnej Ojczyzny wiódł także przez Środkowy Wschód. Zaś pamiątki rzeczowe po o. Kucharskim tj. szkaplerz karmelitański i ręcznie wykonana kustodia (prawdopodobnie na hostie) są materialnym świadectwem jego wiary i ofiarnej służby Bogu, Ojczyźnie oraz drugiemu człowiekowi. W trakcie prac porządkowo-inwentaryzacyjnych nie dokonano brakowania. Opracowany zespół liczy 42 j.a., co stanowi 0,03 mb archiwaliów z lat 1942-1944.

Bibliografia:

Biegański W., *Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie*, Warszawa 1990.

Brzozowski J., *Życiorys Księdza Kazimierza Kucharskiego T.J.*, <https://kpbc.umk.pl/dlibra/publication/250115/edition/246566?language=pl> [dostęp: 2.04.2025].

Encyklopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy 1564-1995, oprac. L. Grzebień i in., Kraków 2004.

Hoffmann A., *Szkolnictwo wojskowe i cywilne dla żołnierzy 2 Korpusu Polskiego (1943-1947)*, Katowice-Warszawa 2024.

Janczak B., *Organizacja i wyszkolenie Armii Polskiej na Wschodzie w latach 1942-1944*, Łódź-Warszawa 2023.

Sanak M., *Opublikowano fotografie wojenne o. Adama Studzińskiego OP*, <https://info.dominikanie.pl/2021/12/opublikowano-fotografie-wojenne-o-adama-studzinskiego-op/> [dostęp: 2.04.2025].

Załącznik do Decyzji Nr 8 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z dnia 24 kwietnia 2006 r. *Wskazówki metodyczne dotyczące zasad opracowania fotografii w archiwach państwowych* https://www.archiwistyk.pl/download/zalacznik_68.pdf [dostęp: 2.04.2025].

Sygn.	Tytuł	Daty	Opis j. a.
1	Wyjazd żołnierzy Armii Polskiej na Wschodzie z Palestyny do Iraku	VIII - X 1942	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
2	Polscy żołnierze odpoczywający po burzy piaskowej w obozie wojskowym w Khanaqin (Irak)	1942	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
3	Pogadanka dowódcy 2 Baterii ? w obozie wojskowym w Khanaqin (Irak)	19 II 1943	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
4	Komunia święta udzielana żołnierzom przez kapelana o. Adama Studzińskiego OP w obozie wojskowym w Khanaqin (Irak). W tle ołtarz polowy	1942-1943	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
5	Kapelan o. Adam Studziński OP na tle ołtarza polowego w obozie wojskowym na Środkowym Wschodzie	1942-1943	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
6	Nabożeństwo w pobliżu obozu wojskowego na pustyni irackiej. Ołtarz polowy umieszczony na samochodzie ciężarowym	1942-1943	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
7	Nabożeństwo w obozie wojskowym na Środkowym Wschodzie	1942-1943	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
8	Kapelan oraz kilku żołnierzy przy ołtarzu polowym prawdopodobnie po zakończeniu nabożeństwa w obozie wojskowym na Środkowym Wschodzie	1942-1943	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
9	Bateria na pustyni w Transjordanii	1942-1943	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
10	Ciągniki artyleryjskie wraz z obsługą żołnierską na Środkowym Wschodzie	1942-1943	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
11	Polscy żołnierze podczas marszu przez pustynię na Środkowym Wschodzie	1942-1943	Autor: nieznany, fot. czarno-biała

12	Polscy żołnierze w czasie przerwy w marszu przez pustynię na Środkowym Wschodzie	1942-1943	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
13	Polscy żołnierze stojący w szeregu podczas apelu na placu w obozie wojskowym na Środkowym Wschodzie. Jeden z żołnierzy prawdopodobnie składa meldunek dowódcy	1942-1943	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
14	Polscy żołnierze stojący w szeregu podczas apelu na placu w obozie wojskowym na Środkowym Wschodzie	1942-1943	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
15	Grupa polskich żołnierzy na placu w obozie wojskowym na Środkowym Wschodzie	1942-1943	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
16	Życie codzienne żołnierzy w obozie wojskowym na Środkowym Wschodzie	1942-1943	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
17	Polscy żołnierze i prawdopodobnie junacy przy sprzęcie wojskowym na Środkowym Wschodzie	1942-1943	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
18	Polscy żołnierze i prawdopodobnie junacy przy armacie na Środkowym Wschodzie	1942-1943	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
19	Prawdopodobnie słuchacze szkół junackich wraz z wychowawcami na pustyni na Środkowym Wschodzie	1942-1943	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
20	Prawdopodobnie słuchacze kursów, szkół junackich oraz wychowawcy z obozu wojskowego w miejscowości Barbara w Palestynie na pustyni	1942	Autor: Bolesław Makowski, fot. czarno-biała
21	Prawdopodobnie słuchacze kursów, szkół junackich oraz wychowawcy z obozu wojskowego w miejscowości Barbara w Palestynie w pustynnym jęczmieniu	1942	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
22	Prawdopodobnie słuchacze kursów, szkół junackich oraz wychowawcy z obozu wojskowego w miejscowości Barbara w Palestynie wśród rolników arabskich	1942	Autor: nieznany, fot. czarno-biała

23	Prawdopodobnie słuchacze kursów, szkół junackich oraz wychowawcy w obozie wojskowym w miejscowości Barbara w Palestynie	1942-1943	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
24	Prawdopodobnie słuchacze kursów i wychowawcy z ośrodka szkoleniowego w Rehovoth (Palestyna)	1942-1943	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
25	Prawdopodobnie słuchacze kursów, szkół junackich w Palestynie oraz wychowawcy w wiosce arabskiej. W oddali zabudowania wiejskie	14 VIII 1942?	Autor: Bolesław Makowski, fot. czarno-biała
26	Prawdopodobnie słuchacze kursów, szkół junackich w Palestynie oraz wychowawcy w wiosce arabskiej	1942?	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
27	Prawdopodobnie słuchacze kursów, szkół junackich w Palestynie oraz wychowawcy na tle kaktusów w wiosce arabskiej	1942?	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
28	Prawdopodobnie słuchacze kursów, szkół junackich w Palestynie oraz wychowawcy na tle zabudowań w wiosce arabskiej	1942?	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
29	Prawdopodobnie słuchacze kursów, szkół junackich w Palestynie oraz wychowawcy w trakcie marszu przez wioskę arabską	1942?	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
30	Polscy żołnierze na wycieczce w Jerozolimie	1942-1944	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
31	Transportowiec wojska SS „Kościuszko” (do 1941 r. statek pasażerski) w pobliżu miasta Aden (Jemen)	1944	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
32	Polscy żołnierze na pokładzie transportowca wojska SS „Kościuszko” (do 1941 r. statek pasażerski) w trakcie podróży morskiej	1944	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
33	Polscy żołnierze przy nadburcie transportowca wojska SS „Kościuszko” (do 1941 r. statek pasażerski) w trakcie podróży morskiej. Prawdopodobnie pierwszy z prawej o. Kazimierz Kucharski SJ	1944	Autor: nieznany, fot. czarno-biała

34	Polski żołnierz na pokładzie transportowca wojska SS „Kościuszko” (do 1941 r. statek pasażerski) w trakcie podróży morskiej	1944	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
35	Polscy żołnierze na rufie transportowca wojska SS „Kościuszko” (do 1941 r. statek pasażerski) w trakcie podróży morskiej	1944	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
36	Zestrzelony samolot niemiecki na Środkowym Wschodzie	1942-1943	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
37	Most graniczny pomiędzy Palestyną a Transjordanią	12 XI 1942	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
38	Widok ogólny, w tle most graniczny pomiędzy Palestyną a Transjordanią	1942-1943	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
39	Widok na górskie serpentyny w Transjordanii	1942-1943	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
40	Widok na miasto Suez (Egipt)	1942-1944	Autor: nieznany, fot. czarno-biała
41	Pamiątka rzeczowa po o. Kazimierzu Kucharskim SJ: szkaplerz karmelitański	brak daty	
42	Pamiątka rzeczowa po o. Kazimierzu Kucharskim SJ: skórzana kustodia (prawdopodobnie na hostie) w kształcie serca z zawieszka i naklejoną kartką z częściowo zachowanym napisem Agnus D[ei].	brak daty	

Ogólna liczba pozycji: 42